No. 13. Donderdag 28 Maart 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST".
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Kijkjes in de Wester Afdeeling van Borneo.

LEZING met lichtbeelden voor de leden van de Afd. 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West", met recht van introductie, op *Dinsdag 2 April a.s.* in de Oranje Societeit, Prins Hendrikplein, aanvang 8 uur n.m.

Spreker de heer F. KROON, 1e Luit. Inf. O.-I. leger, leeraar aan de K. M. A.

Entréekaarten zijn vanaf Maandag 25 Maart tot en met Zaterdag 30 Maart verkrijgbaar bij den Secretaris, Laan van Meerdervoort 187, tusschen 10—12 en 2—4, uitgenomen Zaterdag van 2—4.

Deze kaarten kunnen ook schriftelijk worden aangevraagd.

De Majoor Bintang.

(A. L. WAWO ROENTOE).

In „Het Volk" van 6 Februari j.l. schreef de heer Surya Ningrat, als hij de Indonesische leden van den Volksraad de revue laat passeeren, achter den naam van Wawo Roentoe heel laconiek:

„oud-ambtenaar, waarschijnlijk in de Minahassa een bekende figuur, op Java echter niet bekend."

De „Nieuwe Rottterdammer" schreef:

„Wawo Roentoe, in het N.I.P.A. telegram aangeduid als ex-chef Minahassa. Omtrent deze persoon kunnen bezwaarlijk nadere gegevens worden verstrekt, daar twee broeders van dien naam Inlandsch hoofd in de Minahassa zijn geweest. De een majoor van Tonsea, de ander hoekoem besar; terwijl niet blijkt, wie van beiden in den Volksraad is verkozen."

Inderdaad is de heer Wawo-Roentoe op Java nagenoeg onbekend, althans bij het groote publiek. Wie echter in de Indische bladen acht slaat ook op de correspondenties, die als kleine zeevogeltjes uit het verre Noorden van Celebes zoo nu en dan Java bereiken, zal zich met verwondering hebben moeten afvragen: van wie of toch die stukjes zijn, die stylistisch de strengste kritiek kunnen doorstaan en met groote scherpzinnigheid en kennis van zaken Minahassische verhoudingen critiseeren?

Dat de schrijver een Minahasser zijn moest, stond vast; daar is geen enkele Hollander — mevrouw en dr. Adriani uitgezonderd — die een der Minahassische talen zóó beheerscht, dat hij het vertrouwen der in zichzelve gekeerde bergbewoners winnen kan en hun hart voor hem doen ontsluiten, terwijl de bedoelde stukjes ons zoo'n diepen kijk in de Minahassische volksziel doet slaan.

Maar wie is er dan toch, in het noordelijkste hoekje van Indië, die met zoo'n bijzondere elegance de Nederlandsche taal hanteert, ons in die taal de meest gecompliceerde en abstrakte begrippen klaar en duidelijk uiteenzet, in rustige voornaamheid, of, als het moest, met puntige satire en ironie verhoudingen en publieke personen critiseert, die in den normalen voortang der gemeenschap eenige kilometers zijn achtergebleven?

Voor de Minahassers is dit echter iets, waarover niet meer gediscussieerd wordt. Wie kan het anders zijn dan de Bintang?

Wie anders dan majoor Bintang zou die grondige kennis van zaken kunnen paren aan het enthousiasme voor de toekomst van het Minahassische volk?

Wawo Roentoe is iemand, tegen wien iedere Minahasser opziet, onverschillig of hij niet behoorlijk de volksschool in zijn land heeft doorloopen, of dat hij aan een der Europeesche Universiteiten zich met den doctorstitel heeft getooid.

Het is volstrekt geen phrase als ik zeg, dat het heele volk tegen hem opziet als tegen een intellectueel krachtmensch. Hij is autodidact in den besten zin des woords.

Wat heeft hij bij ons, overmoedige jongelieden, als wij van een der vakscholen op Java in ons land teruggekeerd, bij den Bintang onze met moeite vergaarde kennis wilden gaan uitpakken, niet dikwijls door zijn vragen de gedachte gewekt, dat de oude heer van Toemoempa (zijn klapperland, waar hij zich als vergeten burger heeft teruggetrokken) op den keeper beschouwd „nog wel iets meer wist dan wij!"

Met hetzelfde gemak waarmede hij een redevoering in het Hollandsch houdt, improviseert hij in het Maleisch, in het Tounpalewasch, Taulo-oersch of een andere Noord-Celebische taal.

Na tegelijk met zijn jongeren broeder het eindexamen aan de Hoofdenschool in Tondano te hebben afgelegd, waarbij beiden met No. 1 slaagden, werd hij (nog in hetzelfde jaar) geroepen om zijn aftredenden vader op te volgen als Majoor van Sonder, de hoogste positie, die voor den Minahasser is weggelegd.

Als twintigjarige jongeman werd hem een functie toevertrouwd, waarbij menschenkennis en karaktereigenschappen zoo'n enorme beteekenis hebben. Hij heeft zich gekweten van zijn taak, op eervolle wijze; onder zijn kort bestuur is het district Sonder tot een der welvarendste van het land geworden; hij wist voor het volk wegen te vinden om de inkomsten te verbeteren en stoorde zich niet veel aan de paperassenrommel (zooals hij het noemde), die in den vorm van circulaires, gewestelijke besluiten, etc. van de hoofdstad naar zijn bergen werden „gekoerierd." Het is

aan zijn directe bemoeingen te danken, dat nu Sondersche kleinhandelaars en kleinindustrieelen in de Minahassische passers (markten) den traditioneelen Chineeschen negotianten de concurrentie kunnen aandoen.

Nog geen vijf jaar in dienst werd hem de gouden ster van verdienste verleend. Van toen af kende men hem niet anders meer in de Minahassa dan als ,,Major Bintang'', de Ster-majoor.

Langzamerhand heeft het woord bintang een transcendente beteekenis gekregen en sloeg het op zijn geesteseigenschappen, terwijl men er niet meer bij dacht aan het embleem van edel metaal, dat eens op zijn borst werd gespeld.

Dat botsingen voor iemand met zoo'n grooten doodsdrang in de Minahassa en vooral in den tijd (ik spreek van ongeveer 1890 à '95) komen moesten, is haast een mathematische zekerheid.

Een paar jaar na zijn decoratie vroeg hij eervol ontslag aan om te demonstreeren tegen een principieel geschil, dat tuschen hem en den Hollandschen resident in Menado was gerezen, en waarin hij natuurlijk in het ongelijk werd gesteld. In het heele geschil toonde Wawo Roentoe, dat hij van geen buigen wil weten, waar hij het recht aan zijn kant weet. Had men tot nu toe slechts gelegenheid gehad hem in zijn organisatorische, sociologische talenten te zien ontwikkelen in het besturen van zijn district, in het conflict, dat hij nu had uit te vechten, ontpopte hij zich als een scherpzinnig polemist, tegen wien de resident-ambtenaar het noodzakelijk moest afleggen.

,,Moest afleggen'', als men niet het prestige van het gezag had hoog te houden tegenover het volk en de andere hoofden. De zaak werd nagenoeg in den doofpot gestopt, doch zoozeer waardeerde men nog het werk van een Wawo Roentoe, dat zijn jongere broeder tot zijn opvolger werd benoemd.

Eenige jaren later herhaalde zich het spelletje met dezen; hij bleek van hetzelfde hout gesneden als zijn ambtsvoorganger en broeder: de zaak van het volk en het principe stelde hij hooger dan een goedkeurend knikje van Buitenzorg, dat eventueel naar den resident van Menado gekabeld zou worden.

Dat later nijd en jaloezie tegen dezen talentvollen broeder een campagne aanvingen in het kleine landje, mag niemand verwonderen.

Zoo werden deze jonge mannen, ternauwernood dertig jaren, van wie een enorme stuwkracht zou kunnen uitgaan, door een te stram regime van direct maatschappelijk werk uitgesloten. De jongere trok zich terug op zijn klapperland, slechts zoo nu en dan vernam men iets van hem. Maar Bintang had te veel temperament om rustig toe te zien hoe de zaken verloopen zouden; van toen af verschenen zijn pittige kritieken in de Indische bladen.

De woelige Van Kol-dagen in de Minahassa kwamen; onze grijze socialistische senator werd met eerebogen, driekleur en oranje-boven in het land gehaald.

(Ik zou een aardig ding willen geven om te weten te komen welke gevoelens Van Kol in zich moet hebben rondgedragen, toen ter zijner eere op banketten het Wilhelmus en Wien Neerlandsch bloed werden aangeheven, waarmede Z.H.E. instemde met forsche stem). Als een lawine gingen die dagen over de Minahassa heen; het was geen kunstmatig opgezette beweging, maar spontaan is zij opgekomen, dat collectieve protest tegen de drukkende, sociale lasten.

Ons baart het geen verwondering, dat toen de heele beweging zich concentreerde om Major Bintang. Bijgestaan door zijn broeder en Gerungan, majoor van Toulian, verdedigde hij de belangen van het volk op de ,,Groote Volksvergadering'' in Tondano, waarvan Van Kol in zijn werk spreekt, tegen andere hoofden en tegen de Europeesche ambtenaren, die als met blindheid geslagen waren in zake de volksnooden. Zijn redevoeringen daar gehouden zijn meesterstukken uit een polemisch oogpunt, en indien men genoeg Maleisch kent om dit te waardeeren, ware literaire kleinodiën. Met een elan voerde hij de hoofden met zich mee, zoodat velen, die zich te voren hadden voorgenomen tegen Bintang te zijn, als bekeerden de vergadering verlieten.

Het is jammer, dat de heer Van Kol zich moest bedienen van een translateur, een inspecteur van het inlandsch onderwijs, van wien Wawo Roentoe later moest verklaren, dat hij nóch het Maleisch nóch het Hollandsch goed machtig bleek te zijn.

Als een kind van elf jaar woonden wij een voorval uit die dagen bij, dat ons is bijgebleven. Den morgen na de volksvergadering kwamen honderden mannen en vrouwen den Major Bintang hun dank betuigen. Het erf van het huis, waar hij logeerde, was stampvol menschen. Wawo Roentoe kwam in de voorgalerij, bleek en ontroerd blijkbaar, zenuwachtig op zijn lippen bijtend, den vierkanten, massieven kop ouder gewoonte ietwat schuin houdend. Dan maakte hij een gebaar — trachtte te spreken, maar de welbespraakte redenaar kon niets anders dan stamelend uitbrengen: ,,Ga naar huis, 't is nog niet uitgestreden''.

Wij hebben het altijd betreurd, dat de Indische Regeering de kracht, die in den Bintang schuilt, niet heeft weten te benutten; hij zou geheel op z'n plaats zijn geweest op het adviseurs-bureau voor Inlandsche zaken te Batavia, speciaal voor het Noord-Oostelijk deel der z.g. Buitenbezittingen, welk deel hij zoo door en door kent.

Maar ten slotte zien wij hem zóó veel liever; nu zal hem gelegenheid worden gegeven in een vergaderzaal, waar hij schotvrij is, naar voren te brengen, wat er gedacht en geleden wordt in ,,Neerland's twaalfde Provincie''.

Dat hij misschien den Indischen ,,nationalisten'' en den drijvers eener internationaal socialistische propaganda van het ,,Vrije Woord'' in Indië niet zal behagen, kan ik eigenlijk te voren reeds met zekerheid aannemen. Bintang zal zijn in de eerste plaats Minahasser, in de tweede plaats Minahasser en in de derde plaats Minahasser. Hij is gegroeid op Minahassische bodem in een Minahassische geestessfeer, en zal met de probleemstellingen der Indische bolschewicki zich niet ophouden. Voorloopig gaat het Minahassisch belang een andere koers uit.

Toen wij eenigen tijd geleden in het Koloniaal Tijdschrift en het Koloniaal Weekblad de idee poseerden om, aangezien het Reglement op de verkiezing der a.s. Volksraadsleden het geval uitsloot, dat de Minahassa haren vertegenwoordiger koos, onder de door de Regeering te benoemen Inlandsche leden minstens één onzer landgenooten [1]) aan te wijzen, dachten wij in de eerste plaats aan den majoor Bintang. Intusschen is Wawo Roentoe gekozen door ik weet niet welke gemeente of gewestelijken raad.

Dat hij niettemin zijn zelfstandige en onafhankelijke stelling in het parlement-in-wording zal weten te handhaven, is aan geen twijfel onderhevig.

Wij denken nog dikwijls terug aan de laatste dagen van ons verblijf in de Minahassa, toen wij het voorrecht hadden Major Bintang veel te spreken. Wij ondergingen den bezielenden invloed van een onverwoestbaar idealisme, dat toch uit de rustige zekerheid doorschemerde, waarmede hij moeielijke maatschappelijke vraagstukken besprak of kritiek uitoefende.

Wij zien met belangstelling de maiden-speech tegemoet van den afgevaardigde uit Noord-Celebes. Hoe dan ook, dit is zeker, dat binnen zeer korten tijd Bintang niet meer ,,op Java onbekend'' zal zijn.

Onze beste wenschen vergezellen hem op zijn politieke loopbaan.

Zurich, 10 Maart 1918. RATU LANGIE.[2])

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Japansche handelsdiplomatie op den Pacific Oceaan.

In deze dagen, nu geheel Nederland trilt van verontwaardiging over de wijze van optreden der Geassocieerden en de eischen, vervat in hun ,,ultimatum'', en menigeen de Engelsche gasten met minder vriendelijken blik zal aanzien, is het de moeite waard om de aandacht te wijden aan een artikel van Argus uit San Francisco, dat in het ,,Soer. Hbl.'' verscheen en dat een schel licht werpt op den toestand in den Grooten Oceaan. Toen door de Entente-gouvernementen en de Vereenigde Staten — in die dagen nog niet innig verbonden tot geassocieerden — aan Japan te kennen werd gegeven, dat het hun aangenaam zou wezen, indien dit rijk wilde medewerken om het tekort aan schepen op den Atlantischen Oceaan op te heffen, luidde het antwoord uit Tokio: ,,Japan is genegen Amerika te ontheffen van de vrachtvaart op den Pacific, zoodat de schepen, die daardoor zullen vrij-

[1]) Naast den heer Wawo Roento is door de Regeering in den Volksraad benoemd de heer Laoh, bekend als deputatielid van ,,Indië Weerbaar''.

[2]) De heer Ratu Langie is Minahasser, leeraar Middelbaar Wiskunde en studeert nu aan de Universiteit te Zurich om den doctors-titel te halen.

Red.-Comm.

komen, kunnen worden gebruikt op den Atlantischen Oceaan."

In dit antwoord herkent men de hand van de geslepen Japansche diplomaten, en al is tegen de logica ervan feitelijk weinig in te brengen, den handelsmannen aan de kust van den Pacific Oceaan is de schrik om het hart geslagen.

Al doet de steeds toenemende Hollandsche scheepvaart van San Francisco naar de Orient dienst als een veiligheidsklep, ,,zelfs het belangrijk groote aantal schepen, dat thans onder de Hollandsche vlag op den Pacific vaart, is niet voldoende om het evenwicht weder eenigszins te herstellen, dat tengevolge van de vervanging door Japansche schepen van de Britsche, Duitsche en Amerikaansche schepen is verstoord."

Aanstonds stelden de handelslieden te San Francisco pogingen in 't werk, opdat de in beslag genomen Duitsche en Oostenrijksche schepen ,,in de havens van Manilla, Honolulu en S. Francisco geïnterneerd, in dienst zouden worden gesteld van den Amerikaanschen handel op de Stille Zuidzee, waardoor ± 24 schepen aan de Amerikaansche handelsvloot zouden toegevoegd worden, en de vrachtprijzen naar alle waarschijnlijkheid zouden teruggaan naar het normale niveau.

Door het gebrek aan scheepsruimte toch zijn de prijzen der vrachten met ongehoorde sprongen naar boven gegaan — voor hennep o. a. van 20 cents per 100 pond tot 5 dollars — zoodat ,,ongetelde millioenen jaarlijks toevloeien in de schatkist van Japan, waar men dat geld, behalve aan de uitbreiding der Japansche industrie, voor geen gering deel aanwendt voor het uitbreiden der oorlogsmarine en voor het uitrusten van het Japansche leger."

De zakenmenschen te S. Francisco stellen zich op het standpunt van president Wilson in zijn verklaring aan de Amerikaansche natie over het opdrijven der vrachtprijzen, waarin hij den scheepseigenaren de vraag voorlegt, ,,of zij realiseeren, welke hinderpalen zij in den weg hebben gelegd aan het met succes voeren van den oorlog door de vrachtprijzen, welke zij thans eischen."

Een der meest bekende reeders te S. Francisco liet zich aldus uit over de kwestie: ,,De Japansche lijnen nemen slechts zulke vracht aan, als haar aanstaat. Zij bevoordeelen Japansche kooplieden op zulk een wijze, dat de Filippijnen zoo goed als geïsoleerd zijn, voor zoover het hun handel op Amerika betreft. Tenzij de regeering maatregelen treft en dat spoedig doet ook, zal Japan op afdoende wijze de contrôle verkrijgen over den handel op den Pacific."

Men neemt aan, dat de schepen, die thans op den Pacific varen, in één rondreis zooveel verdienen, als de kostprijs van het schip bedraagt, en het is gemakkelijk te begrijpen, wat dit beteekent voor de Japansche koopvaardijvloot, die naar verhouding veel minder verloor dan de vloten van de zeevarende, neutrale naties, ,,terwijl bovendien alle scheepstimmerwerven in Japan dag en dacht doorwerken om de handelsvloot van Japan die uitbreiding te geven, welke de regeering van dat land voor noodzakelijk houdt, om ook na den oorlog met succes het hoofd te kunnen bieden aan de concurrentie van welke natie ook."

Stel dat onder de energieke leiding van generaal Goethals het voorgenomen uitbreidingsplan van de Amerikaansche regeering uitgevoerd wordt en over een paar jaren het deficit der Amerikaansche vloot zal zijn ingehaald, dan zal er nog menig Japansch of Nederlandsch schip een rondreis over den Pacific gemaakt hebben en zullen bij de tegenwoordige vrachtprijzen de reederijen van beide naties in staat zijn ,,den prijs te verdienen van een aantal nieuw te bouwen schepen, waardoor zij haar positie zullen kunnen versterken en zich ook tegen de Amerikaansche concurrentie zullen kunnen verdedigen."

De Tanggoel-irrigatiewerken.

Hierover deelt de heer J. Koning een en ander mede in het ,,Soer. Hbl." en wijdt een woord van lof aan de mannen onder wier leiding en door wie bedoelde werken worden uitgevoerd, werken van stoeren arbeid, die in de toekomst aan de geheele streek een ander aanzien beloven te geven.

Wie nu van Soerabaja naar Djember reist, wordt getroffen door het eigenaardig karakter van de streek tusschen Djatiroto en Tanggoel. In dit vlakke, in hooge mate moerassige land geen kampongs, slechts enkele hutten tegen den boschrand aangedrukt; van landbouw en welvaart geen spoor. Slechts hier en daar een kleine nederzetting.

Uit hydrologisch oogpunt is de vlakte van Zuid-Oost-Djember te verdeelen in twee hoofdgebieden: het Bedadoeng- en het Bondojoedogebied, naar de beide voornaamste rivieren, die door deze vlakte stroomen. De Djatiroto en Tanggoel zijn zijrivieren van de kali Bondojoedo.

Het bosch- en moeras- of rawagebied beslaat nog ongeveer de helft van de geheele oppervlakte en al zullen er zeker nog eenige tientallen van jaren verloopen, voordat deze gebieden technisch bevloeid worden, er is met de Tanggoel-irrigatiewerken een begin gemaakt.

Het Tanggoel-irrigatiegebied, ten westen begrenst door de kali Djatiroto en den verlegden benedenloop van de Bondojoedo, ten noorden door den postweg Tanggoel-Djatiroto, ten zuiden door den Indischen Oceaan en ten oosten door een denkbeeldige lijn, die de dessa Tanggoel met de Zuidkust verbindt, is zeer moerassig en omvat verschillende rawa's met een oppervlak van ongeveer 2000 bahoes.

Daar de bedding van de kali Toenggoel niet voldoende ruim is om in den westmoesson het water binnen haar oevers te houden, was de eerste zorg om meer macht over het water te krijgen.

In 1914 werd met 1500 grondverzetters begonnen met het graven van een afvoerkanaal, dat ruim 450 M^3. per seconde kan doorlaten. Over de eerste vier K.M. is het een verruiming van de kali Tanggoel ,,en over de overige zestien kilometer tot aan de rawa's aan de Zuidkust een coupure. Aangezien over een zoo grooten afstand gerekend moet worden op bermafvoer, is aan het kanaal een aanlegbreedte gegeven van 100 meter."

De te verzetten grond (1.5 millioen M^3.) wordt gebruikt om de dijken op te werpen en een 10 M. breeden weg om het te bevloeien gebied een afvoer van producten te geven naar de aan den spoorweg gelegen dessa Tanggoel.

Was het werk niet tweemaal onderbroken, het laatst met het uitbreken van den oorlog, zoo zou het werk in 4 jaren voltooid zijn.

In het te graven kanaal, de verruimde en omgelegde Tanggoel-rivier worden twee prises d'eau gebouwd, die het water tot het gewenschte peil opstuwen en door middel van inlaatsluizen aftappen achtereenvolgens voor het noordelijke en voor het zuidelijke gebied.

Het bevloeiingsgebied Tanggoel telt in ronde cijfers 10.000 bahoes netto, w. o. 6000 bahoes nieuwe ontginningen, welke behoord hebben aan de Handelsvereeniging Amsterdam, die haar rechten op het perceel prijsgegeven heeft onder beding echter, ,,dat zij in de kosten van de bevloeiingswerken zou bijdragen en voorts met het recht van inhuur van de aan de bevolking uit te geven gronden tot een maximum van de totale oppervlakte ten behoeve van de suikercultuur."

Of deze gronden in erfelijk individueel, dan wel in communaal bezit (welke vorm van bezit in de res. Besoeki nog niet voorkomt) zullen worden uitgegeven, is nog niet zeker.

Door de rawa's aan de Zuidkust ieder jaar te doen volloopen met het slibhoudende bandjirwater van de Tanggoel-omlegging, stelt men zich voor al deze rawa's binnen 10 à 15 jaren vol te doen slibben, waardoor eenige duizenden bahoes vruchtbare grond verkregen zullen worden.

Ten einde de zeer moerassige terreinen, bekend als Oetan Sembroro, dezelfde bewerking te doen ondergaan, is een vangdijk opgeworpen van ongeveer 3 kilometer lengte.

Het afvoerkanaal kan in anderhalf jaar voltooid zijn, doch het geheele irrigatie-stelsel met secundaire en tertiaire leidingen en kunstwerken zal vermoedelijk een jaar of zes eischen. In dien tijd wordt echter het Bondojoedogebied onder handen genomen.

Het werk wordt uitgevoerd door den opzichter B. O. W. den heer J. F. P. Westerloo, onder leiding van den ingenieur Groeneweg. ,,Wanneer over eenige jaren de trein naar Djember bij Tanggoel langs rijk gecultiveerde grond-complexen voert, waar de tabak of de suiker een gouden oogst belooft, dan past het in gedachten hulde te brengen aan die stoere werkers, die jaren lang in eenzaamheid gearbeid hebben, vóór alles kon worden, zooals men het later welvarend en vol belofte ziet."

Hoogovenplannen in Indië.

Onder dezen titel bespreekt de ,,Deli-Courant" een artikel uit de ,,Javabode", welk blad melding maakt van plannen tot oprichting van een hoogovenbedrijf in Indië in verband met het vinden van

nieuwe steenkoollagen in midden Sumatra en ijzererts in Celebes.

Gewezen wordt op T a n d j o n g, waar een nieuwe steenkolenmijn-ontginning begonnen is, en vanwaar de steenkolen per Decauville-spoor naar M o e a r a E n i m gebracht worden, om verder per spoor naar P a l e m b a n g vervoerd te worden, welke plaats als haven voor den uitvoer van kolen veel beter is dan de E m m a h a v e n, daar ze vanuit P a l e m b a n g veel gemakkelijker verscheept kunnen worden naar S i n g a p o r e en P e n a n g.

Al zijn de proeven nog niet geheel afgeloopen, toch staat het vrijwel vast, dat de Tandjong-kolen uitstekend geschikt zijn voor onze marine-vaartuigen, die, wanneer het er op aankomt de grootst mogelijke snelheid te bereiken, aangewezen zijn op Cardiff kolen, daar de Ombilin-kolen dan niet te gebruiken zijn.

De ,,Deli-Ct.'' herinnert hierbij aan de geslaagde proeven met Ombilin-kolen in een bepaald soort stookplaatsen aan boord van schepen. En wat de afvoer van kolen uit Sumatra naar de Oostkust betreft, merkt dit blad op, dat het meer dan een jaar geleden melding gemaakt heeft van het plan om Ombilin-kolen door middel van een nieuwe spoorlijn naar S a w a h l o e n t o naar P a k a n B a r o e aan de Siak-rivier af te voeren, vanwaar ze onmiddellijk voor de grootere scheepvaartverbindingen beschikbaar zouden zijn.

Het Bataviasche blad wijst dan verder erop, dat op Celebes in het Verbeekgebergte, in het merengebied, ijzererts in zulke groote hoeveelheden gevonden is, dat het materiaal voor een staal- en ijzerindustrie aanwezig is. De hoeveelheid toch wordt geschat op 10 millioen ton, welke hoeveelheid voor tenminste 20 jaren voldoende geacht wordt voor de industrie.

Over het aanwenden van cokes in de hoogovens moeten reeds belangrijke studies gemaakt zijn, en er moet gebleken zijn, dat de cokes van de Sumatrakolen voor de hoogovens gebruikt kan worden.

De vraag dient echter nog overwogen te worden, waar de kolen-, ijzer- en staalindustrie gevestigd moet worden, daar bij de fabrikatie van cokes vloeibare en gasvormige stoffen overblijven en de laatste geen nut hebben, indien ze niet dadelijk als krachtbron worden aangewend, terwijl aan den anderen kant, wil de steenkolen-industrie belangrijke voordeelen afwerpen, niets van het product verloren mag gaan.

Voor de menschen, die het weten, ligt de toekomst van de staal- en ijzerindustrie op de kust van Java, waar het middelpunt zal komen, waarheen het erts uit Celebes en de steenkool van Sumatra zal vervoerd worden. Mochten in een niet ver verwijderde toekomst bovenstaande plannen verwezenlijkt worden, zoo zoude dat ongetwijfeld toegejuicht worden door allen, die in de tegenwoordige dagen diep voelen, hoe afhankelijk we in verschillende opzichten zijn van het buitenland.

Van ganscher harte alle plannen, die ten doel hebben de Indische nijverheid te bevorderen, een welgeslaagd succes toewenschende, omdat we daarin een der middelen zien om Indië economisch krachtiger en zelfstandiger te maken, wagen we toch ook de vraag: wordt er voldoende aandacht geschonken aan de oplossing van het vraagstuk om Indië in zake de voedselvoorziening onafhankelijk te maken van het buitenland?

De geschiedenis der laatste dagen bewijst van hoe groot belang dat is.

Suriname.

In de dezer dagen verschenen Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1918 schrijft de Minister:

,,Naar aanleiding van de vraag, of zich feiten hebben voorgedaan, die aanleiding hebben kunnen geven tot krantenberichten, dat de Nederlandsche regeering bereid werd bevonden tot afstand van de koloniën in Amerika, verwijst de Minister naar de rede van den Minister van Buitenlandsche Zaken op 21 December 1917, gehouden in de Tweede Kamer (,,Handelingen'' blz. 928).

Een artikel voorkomende in de ,,New-York Herald'' van de hand van prof. Chester Lloyd Jones in de ,,Nieuwe Rotterdamsche Courant'' weergegeven, lokte in October de vraag uit van een Amerikaansch persagentschap tot den ondergeteekende om zijn inzicht te willen kenbaar maken, waarop hij antwoordde, dat de regeering het denkbeeld van vervreemding van de Nederlandsche koloniën in West-Indië ten eenenmale verwerpt.

De ondergeteekende deed hiervan mededeeling aan de gouverneurs van Suriname en Curaçao en verzocht openbaarmaking van de meening der regeering in het officieel nieuwsblad.

Zij geschiedde in de ,,Curaçaosche Courant'' van 16 November 1917; een naar Paramaribo per telegraaf gezonden opdracht heeft hare bestemming niet bereikt.''

Wij meenen onze lezers geen ondienst te doen door hier over te nemen de volgende woorden door den Minister van Buitenlandsche Zaken tot den heer T r o e l s t r a gericht in de jaarvergadering van 20 Maart (,,Handelingen, blz. 2083):

,,De geachte afgevaardigde uit Leeuwarden heeft ook gesproken over onze koloniën, naar aanleiding van mijn verklaring daaromtrent. Hij meent, dat ik mij voornamelijk op de koloniën heb beroepen als reden om toe te geven, dat ik in toegeven een waarborg zag voor het behoud onzer koloniën. De geachte afgevaardigde heeft mij misverstaan. Een waarborg voor het behoud onzer koloniën is niet in het geding en zoomin in mijn eerste als in mijn tweede rede is aan de koloniale belangen de e e r s t e plaats ingeruimd. Ik sprak van den n o o d i n d e k o l o n i ë n, daarmede doelende op de nijpende voedselschaarschte in Suriname, het gebrek aan rijst en tal van allereerste levensbenoodigdheden in Ned.-Indië; ik wees op het g e v a a r v o o r i s o l e m e n t. Voorziening in dien nood, afwenteling van dat gevaar gaat der Regeering niet minder ter harte, maar ook niet meer dan de volksvoeding en de regelmatige gang van het economische leven in Nederland.

Met nadruk moet ik opkomen tegen de uiting, dat in onze koloniën wel onze rijkdommen liggen, maar dat hier te lande berusten de historie, de ziel, de idealen van het Nederlandsche volk. De toekomst van ons land is in hooge mate afhankelijk van de wijze, waarop het zijn koloniale taak vervult. Juist in de ure der beproeving hebben wij den millioenen onderdanen in de koloniën te toonen, dat onze politiek is zonder baatzucht, dat onze idealen en de hunne één zijn, dat het slaken van den historischen band ons door de ziel zou gaan, dat wij tot een offer bereid zijn om dien te behouden.''

Het tijdschrift ,,Onze Zelfstandigheid'' handhaaft in zijn nummer van 15 Maart het standpunt in een vroeger nummer aangenomen met betrekking tot den verkoop onzer West-Indische koloniën. Het artikel eindigt aldus:

......,,Ons land is dicht bevolkt en zal over enkele geslachten misschien o v e r b e v o l k t zijn. Laat ons dan zorgen voor een kolonie voor onze kindskinderen. Laat ons in dit opzicht beter voor hen zorgen dan ,,onze vaderen'' voor ons. De kolonie, die zij moeten veroveren, ligt vlak bij ons, in de Zuiderzee. De verkoop van de West, in verband hiermede, lijkt ons dan ook een Nederlandsch belang, nu de wereldcrisis onze financieele positie zoo moeilijk maakt. Wij hebben verplichtingen tegenover onze toekomstige bevolking. Ook tegenover de bevolking onzer bezittingen in Oost-Indië, waarvan de ontwikkeling a l onze krachten eischt. Waarom dan onze zoo betrekkelijk geringe krachten nog te versnipperen? Concentratie van kracht, en beperking van bezit in verre landen, dat lijkt ons de eisch des tijds.''

Den schrijver staan blijkbaar de honderden millioenen dollars, die hij meende te kunnen loskrijgen van de Vereenigde Staten in ruil voor onze West, nog voor den geest!

Al leven wij in een tijd waarin met milliarden wordt omgesprongen als met knikkers, zoo gelooven wij toch niet, dat de Vereenigde Staten te vinden zouden zijn om onze crisisuitgaven en het dempen van de Zuiderzee voor hunne rekening te nemen.

,,Beperking van bezit in verre landen'' eisch des tijds. Men leze ons vorig nummer om zich te overtuigen, dat er mogendheden zijn die ons bij die beperking een handje willen helpen. En wie waarborgt ons, dat de blikken zich niet richten naar onze Oost?

* * *

In de in den aanhef genoemde Memorie van Antwoord lezen wij:

......,,Intusschen is, zoover den ondergeteekende bekend werd, in de kolonie nog altijd in overweging de vraag in hoeverre het mogelijk is de Boschnegers te doen bijdragen in de algemeene geldmiddelen. Wellicht dat langs dezen weg meerdere aanraking met

de Boschnegers wordt verkregen, welke tot verdere ontwikkeling kan leiden."

De bedoeling moet wel zijn de Boschnegers te doen bijdragen in de directe belastingen, want indirect dragen zij reeds bij in de algemeene middelen, daar op al wat zij koopen invoerrechten drukken. Bijzonder aan te bevelen achten wij de bedoelde „aanraking" niet. Toenadering zou men daarmede zeker niet bereiken en de inning van directe belastingen zou met onoverkomelijke moeilijkheden gepaard gaan.

Een „hoofdgeld" is blijkbaar niet bedoeld, want iets verder in de Memorie lezen wij: „Heffing van „hoofdgeld" van hen, die niet in de inkomstenbelasting worden aangeslagen, is bij de hervorming van het belastingwezen in 1899 afgeschaft om den ongelijken druk en de bezwaarlijke inning en moet, naar de meening van den ondergeteekende, niet weder worden ingevoerd."

* * *

In verband met hetgeen men in Suriname doende is ter bevordering van de Javaansche immigratie, vestigen wij de aandacht op onderstaand telegrafisch bericht aan de „N. R. Ct." van 22 Maart, Ochtendblad B:

De directeur van justitie en de hoofdinspecteur van den arbeid vertoeven te Medan, naar ondersteld wordt, in verband met het voornemen van de regeering om na den oorlog de poenale sanctie af te schaffen en geleidelijk aan ook den contractueelen arbeid.

* * *

Blijkens blz. 173 deel I van de Verslagen omtrent 's Rijks archieven 1916, zijn door den heer Fred. Oudschans Dentz aan het Algemeen Rijksarchief geschonken:

Alphabetische klapper op de plakaten van de kolonie Suriname (gepag. 1—123), 1 band.

Inhoud: 1e deel, bevattende gedrukte plakaten, welke in de jaren 1760 uyt den Vaderlande door Haar Ed. Gr. Achtb. de Heeren Directeuren en Regeerders deeser Colonie zijn overgesonden en alhier op den 4 Febr. 1764 gepubliceerd en geaffigeerd.

2e deel, behelzende de ongedrukte placaaten en notificatiën, zeedert 3 May 1762 tot den 16 May 1774 incluys.

Aanteekeningen betreffende plakaten 1764—1783.
Klapper op plakaten 1774—1780.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Lotsverbetering. In een schrijven van 24 September AoPo, kondigde de Hoofd-Inspecteur der S. S., de heer *Damme*, aan het personeel van den stationsdienst een positieverbetering aan, welke bij goedkeuring in 1918 zou worden ingevoerd. In het schrijven was tevens vervat een schema betreffende de voorgestelde wedderegeling, doch alleen slaande op het personeel der eerste klasse, welke bestaat uit Europeanen en met Europeanen gelijkgestelden. Van het personeel der tweede klasse, de Inlanders, was niet gerept, hoewel de positieverbetering ook voor deze cathegorie zou gelden. Naar aanleiding van een en ander werd toen op den 16en Oktober door de groepsvertegenwoordiging van het stationspersoneel een vergadering belegd — zoo vermeldt de *Darmo Kondo* — waarin besloten werd om inlichtingen te vragen betreffende enkele punten van het schema, alsmede aangaande het feit, dat voor het Inlandsch personeel geen schema was overgelegd. Den 17en Oktober d.a.v. zond de groepsvertegenwoordiging voornoemd een desbetreffend schrijven in zee, waarop echter tot op heden (December) nog geen antwoord ontvangen werd. Dat het personeel — waar het zulk een voor hen belangrijke kwestie geldt — door het wachten gedurende ruim anderhalve maand, ietwat ongeduldig werd, is begrijpelijk en zóólang werd dan ook door dat personeel bij de groepsvertegenwoordiging aangedrongen op handelen, dat deze een telegram aan den heer Damme zond van de volgenden inhoud: „Met verwijzing naar notulen vergadering 10 Oktober 1917 als antwoord schrijven 24 September t. v., verzoekt Inlandsch personeel eerbiedig te mogen vernemen, of de door u voorgestelde positieverbetering werkelijk tot stand zal komen. In bevestigend geval ontving groepsvertegenwoordiging gaarne een schema, regelende de wijze, waarop de salarisverbetering wordt ingevoerd voor personeel eerste klasse bekend gemaakt." Volgt de onderteekening: Groepsvertegenwoordiging Stationspersoneel. — Wij willen hopen — alzoo de redactie van genoemd blad, — dat dit telegram het gewenschte resultaat mag hebben. Het Inlandsch personeel heeft er minstens evenveel recht op als het Europeesche om kennis te nemen van het voorstel tot positieverbetering. In dit verband zij vermeld, dat de groepsvertegenwoordiging van het stationspersoneel de eenige is, die nog bestaat, en rustig doch zelfbewust haar weg gaat. Van de andere afdeelingen liggen, naar men weet, de groepsvertegenwoordigingen reeds lang op sterven, zoo niet erger...... zoo besluit bovengenoemd blad.

Wetswijzigingen. In de *Javasche Courant* is opgenomen — alzoo de *Sinar Djawa* — het Kon. Besluit, waarbij het Regl. op de Rechterl. Organisatie in dien zin is gewijzigd, dat daaruit vervallen is de eisch van het bezit van het Nederlanderschap voor de benoembaarheid tot rechterlijke betrekkingen, inzonderheid van president, vice-president van het hooggerechtshof en de raden van Justitie, procureur-generaal, officier van Justitie, raadsheer, advocaat-generaal, griffier en substituut-griffier bij die rechtbanken. Als gevolg van deze wetswijziging zijn tot genoemde betrekkingen dus ook benoembaar doctoren in de rechtswetenschap, behoorende tot de Inlanders en met deze gelijkgestelden, die na benoeming als zoodanig worden aangemerkt als Europeesche rechterlijke ambtenaren in den zin van het reglement. Aangezien het reglement alleen geldt voor Java en Madura, is de Gouv.-Gen. gemachtigd de in het regl. op het rechtswezen in de Buitenbezittingen daarbij gestelde eischen van benoembaarheid te herzien in denzelfden geest als voor eerstgenoemde eilanden geschied is.

Straffen. Hetzelfde blad maakt melding van de volgende aanschrijving, die van Buitenzorg is afgegaan: Ingevolge art. 2 van het besluit van 21 December 1854 No. 15 (Bijblad 137) konden tot dusverre Inl. Hoofden en Ambtenaren wegens vergrijpen tegen den dienst, welke niet vallen onder het bereik van den strafrechter, worden gestraft onder meer met arrest op de paséban van het districtshoofd of den regent. Sedert de uitvaardiging van dit besluit hebben de toestanden een groote verandering ondergaan. De Regeering heeft daardoor gemeend dit tuchtmiddel te moeten afschaffen, niet alleen voor bezoldigde Inlandsche ambtenaren op Java en Madura, op wie deze straf in den laatsten tijd trouwens niet meer of hoogst zelden werd toegepast, doch ook voor de dessa en kamponghoofden. Verwacht wordt, dat met een meer menschkundige behandeling op den duur betere uitkomsten zullen worden verkregen, dan met toepassing van een vernederende straf als het *pasebanarrest*, welke bovendien nauw samenhangt met de dikwijls uiteenloopende persoonlijke opvattingen der bestuurshoofden. Hier komt nog bij, dat de handhaving van zulk een verouderd tuchtmiddel ongetwijfeld de ontwikkeling van het Inlandsch gemeentewezen en het heil der dorpshoofden in den weg staat. Op grond van deze overwegingen heeft de Gouv.-Generaal deze bepaling ingetrokken. Het in de bepaling vervatte stelsel van vermaningen, berispingen en bestraffingen is niet door een ander stelsel vervangen, omdat juist vrijheid van handelen een eerste eisch wordt geacht. Voortaan komt het dus meer dan vroeger aan op de leiding en voorlichting van de dessa- en kamponghoofden in de eerste plaats door districtshoofden en regenten. Op een en ander is dan ook bij rondschrijven de aandacht gevestigd van de betrokken hoofden van gewestelijk bestuur, met verzoek ook de lagere ambtenaren voor zooveel noodig in te lichten. Tevens is in aansluiting hiermede een onderzoek gelast naar de wenschelijkheid om de straf van arrest voor Inlandsche ambtenaren ook op de buitenbezittingen af te schaffen.

Onderwijs. Hetzelfde blad deelt mede, dat Inl. scholen der 2e klasse zullen gebouwd worden te Pakan Baroe (afdeeling Bengkalis van het gouvernement van Sumatra's Oostkust), ter afdeelingshoofdplaats Sawah Loento (Sumatra's Westkust) en te Pegattan in de onderafdeeling Tanah Boemboe (residentie Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo).

Een vergelijking. *Achmad Basar* maakt in hetzelfde blad *(Sinar Djawa)* een vergelijking tusschen Java en Japan. Het Japansche volk, zegt hij, gaat, wat zijn ontwikkeling betreft, meer en meer vooruit, en wordt aan de Europeanen gelijk. In Japan gevoelt de Regeering zich ook één met het volk. Wie het een of ander ondernemen wil, op welk gebied ook, kan rekenen op den steun van de Regeering, met verschaffing van goedkoop crediet. Geheel anders is 't op Java. Wel is waar zijn er dessa- en afdeelingsbanken en dessaloemboengs om hulp aan de Inlanders te verleenen, maar daar wordt maar eventjes van 12 tot 25 pCt. rente voor de hulp gevraagd. Deze hulpverschaffing lijkt mooi in theorie, maar is in de praktijk geheel anders. Veel hangt daarbij ook af

van de verschillende opvattingen der ambtenaren en beambten.

Coöperatie. M. H. M. P. deelt in hetzelfde blad *(Sinar Djawa)* mede, dat te Paree (Kediri) een coöperatieve vereeniging is opgericht, ten doel hebbende in den goedkoopen tijd de produkten van den Inl. landbouw op te koopen, ten einde die later in den duren tijd weder te verkoopen. De overwinst wordt dan onder de ontvangers verdeeld. Hij geeft in overweging dergelijke vereenigingen ook in andere streken op te richten.

Vaderlandsliefde. In de *Kaoem Moeda* komt voor een hoofdartikel, handelende over liefde voor den geboortegrond en nationaliteitsgevoel, welke noodig zijn om vooruit te komen. Hij wijst daarbij op den tegenwoordigen toestand van Perzië, waar men zich om die beide zaken niet bekommert. Wie die beide gevoelens in zich omdraagt, zoo roept hij verder uit, moet zich bij ,,*Indië Weerbaar*'' aansluiten, en zich tegen de Indische sociaal-democratie kanten, zooals die door de heeren *Sneevliet* en *Baars* gepropageerd wordt, aansturende in de richting van ,,*Inter-Nationalisme*''.

Indië Weerbaar. In hetzelfde blad *(Kaoem Moeda)* wordt melding gemaakt van het voorstel van de Semarangsche S. I. om op het tweede *Nationaal Congres* te Semarang opnieuw in behandeling te nemen de motie van de S. I. in zake ,,*Indië Weerbaar*'', zooals die aan de Nederlandsche Regeering is overgebracht. De *Centrale S. I.* heeft daarop een tegenvoorstel ingediend, hierop neerkomende: Een van tweeën, òf het voorstel van de S. I. Semarang aannemen en dan het dagelijksch bestuur van de C. S. I. afzetten, òf dit bestuur handhaven, maar dan de S. I. Semarang uitsluiten van de **C. S. I.** Dit tegenvoorstel houdt tevens de aanmaning aan de **S. I.** in, om haar voorstel maar in te trekken. De hoofdredacteur haalt uit de **Neratja** een artikel van den heer **Abdoel Moeis** aan, waaruit duidelijk het drijven van de **S. I.** Semarang blijkt, welker voorman **Semaoen** geheel aan den leiband van Sneevliet loopt, alles doet, wat deze maar hebben wil. Hij, de hoofdredacteur, is er ook vast van overtuigd, dat het voorstel van de S. I. Semarang door geen van de andere afdeelingen zal worden gevolgd, want zoo dit gebeuren mocht, dan is het gevolg daarvan het aftreden van **Tjokro aminoto,** de ziel van de geheele S. I., wat dan ook haar dood beteekent.

De Indische Sociaal Democratische Vereeniging. Deze Ver., waarvan de heeren Sneevliet en Baars de voormannen zijn, had den 31en Augustus Ao. Po. te Soerabaja een vergadering gehouden, waarin eene actie gehouden werd tegen de *C. S. I.* in 't algemeen en speciaal tegen haar steunen van ,,Indië Weerbaar''.

Naar aanleiding hiervan werd op aandringen van *Abdoel Moeis* door *Tjokroaminoto* een meeting georganiseerd, die door meer dan 1000 personen werd bijgewoond, meest allen leden van verschillende Inlandsche vereenigingen, w.o. ook velen van de I. S. D. V. *Abdoel Moeis* zette uitvoerig uiteen, waarom de C. S. I. met ,,Indië Weerbaar'' samenging. — Daarna gaf *Tjokroaminoto* nog eens krachtig aan de kameraden te kennen, dat zij tegenover menschen als Baars voorzichtig moesten zijn, ook in hun optreden en uitlatingen. Ten slotte vroeg hij aan de vergadering of deze Baars dan wel de S. I. wilde volgen. Onder donderend applaus, terwijl de hoofddeksels in de hoogte geworpen werden, schreeuwde men het uit: ,,*S. I.*'', ,,*S. I.*''

De heer Baars, die daarbij tegenwoordig was, wilde iets in 't midden brengen, maar hij werd overstemd en uitgelachen. Bij een stemming, die toch nog over de hierboven gestelde vraag gehouden werd, werden slechts 8 stemmen vóór den heer Baars uitgebracht. *(Kaoem Moeda).*

WAT DE CHINEES VERTELT.

Centrale S. I. In de *Perniagan* wordt de aandacht gevestigd op een stukje in de *Oetoesan Hindia*, het orgaan der *Centrale S. I.* Het blad heeft het over den door den dienst der zoutverpakking bevolen maatregel om het zout door wassching te reinigen, alvorens het in de goedangs af te leveren. ,,Daardoor'' — zoo roept het S. I. orgaan uit, ,,zijn de Madoereezen van Soemenep leelijk in het gedrang gekomen. Van de dertig kojang blijven na wassching slechts vier over. Men wil goede waar, doch betaalt er niet voor. Zoo treden de vreemdelingen gewoonlijk tegen den Inlander op.''

Let op de overdrijving — en let vooral op dat: *de vreemdelingen.*'' Het Gouvernement wordt in de schoenen gewreven, dat het, door wassching van het in te leveren zout te eischen, den zoutmaker eigenlijk besteelt. Vier op de dertig kojang, dat maakt 1: 7½. De Madoerees zou dus 7½*kojangs* ruw zout moeten maken om voor 1 kojang gewasschen zout betaling te erlangen. Afpersing is er niets bij, vooral als men bedenkt, hoe reeds sedert geruimen tijd over te lage betaling van het zout geklaagd wordt! — En dan ,,de *vreemdelingen*''. Dat is de gewone S. I.-toon, waarmede de volgzame schapen hoe langer hoe meer vertrouwd raken. De S. I. heeft het o, zoo graag, over haar goede bedoelingen. Zij praat steeds mee en hoe, over ethische politiek en de associatie van rassen. Op het S. I. congres in October verklaarde Tjokroaminoto, de Voorzitter, — maar toen waren Dr. Hazeu en andere hooge ambtenaren aanwezig! — dat de S. I. een vrij Nederland en een vrij Indië wil, hecht saam verbonden. Maar niet zoodra zijn er ,,grieven'', vermeende grieven, meest tegen de Hollanders, of de verdachtmaking heeft vrij spel en de Inlander wordt aangeduid met den naam ,,*Boemipoetra*'', degeen, die door zijn geboorte recht heeft over den grond, en de Hollander heet ,,*matjan gadoengan*'', of een *orang merk loemer*, — ,,*de vreemdeling*''. En het gouvernement dan wel de vreemdeling, buit het landskind uit op de boven omschreven wijze.

Verkeerd Adres. De *Warna Warta* vindt 't onzin en dom, dat op de protestvergadering te Soerabaja, gehouden terzake van het geval *The Kiay Sing-Beyerinck*, besloten werd het advies te vragen van den adviseur voor Chineesche zaken, alsmede een request aan de Indische Regeering in te dienen. De heer *Mouw* heeft natuurlijk na quasi met de Regeering overleg gepleegd te hebben, de Chineesche gemeente met mooie beloften gepaaid. En de Indische Regeering heeft niets gedaan. Waarom zich niet gewend tot de Tweede Kamer der Staten Generaal? Deze is de eenige, die er voor zorgen kan en wil, dat de Chineezen het rustig en vredig zullen hebben onder de Rood-Wit-Blauwe Vlag.

Boycot. *P. Kh. Z.* spoort in hetzelfde blad *(Warna Warta)*, evenals de *Pewarta Soerabaja* het reeds gedaan heeft, zijne rasgenooten aan, om een Europeeschen makelaar te boycotten, die zijn verwondering te kennen gegeven had over het lawaai, dat de Chineezen in de zaak van *The Kay Sing-Beyerinck* gemaakt hebben. De heer *The Kian Sing* was toch geen op den voorgrond tredende persoonlijkheid, zoo meende deze.

Koerang Terang. Naar aanleiding van de vele vrijspraken in groote zaken, zooals de schrijver *W. Projector* in hetzelfde blad *(Warna Warta)* 't noemt, politiek ,,*koerang trang*'', schijnt het een groot bezwaar te zijn om voor een veroordeeling het ,,wettig en overtuigend'' bewijs te leveren. 't Is te hopen, zegt hij, dat te dier zake het nieuwe wetboek van strafrecht een andere en betere regeling zal treffen.

Indië Misbaar. *Waltham* in hetzelfde blad *(Warna Warta)* schrijft, dat hij lachen moet om het idee Indië Weerbaar te maken. Zoolang de ingezetenen nog ,,blootgesteld zijn aan allerlei onaangenaamheden'', zou 't mogelijk zijn, dat ,,*Indië Weerbaar*'' in ,,*Indië Misbaar*'' ging verkeeren en dat Indië te gronde ging. Hij zou zich anders wel met deze beweging kunnen vereenigen, indien de Regeering maar besluiten kon, aan hare onderdanen een menschwaardig bestaan te verzekeren.

Gebrek aan Levensmiddelen. Naar aanleiding van het toenemend tekort aan levensmiddelen voor de Inlandsche bevolking, schrijft *Darah Hindia* in hetzelfde blad *(Warna Warta)* dat het voor de Regeering hoog tijd wordt om de bepalingen omtrent de boschreserve te herzien, opdat er meer gronden aan de bevolking afgestaan kunnen worden ter ontginning en bebouwing met voedingsgewassen. Indien dan ook de bosschen opengesteld werden, zou de bevolking daarin een middel van bestaan kunnen vinden, nl. door het verzamelen van boschproducten, door haar vee in de bosschen te kunnen laten weiden. Veeartsen, mantris en castreerders zijn er aangesteld, maar haar vee behoorlijk te kunnen laten weiden, daarvoor heeft men de bevolking niet in de gelegenheid gesteld.

Waarom Toezicht? Hetzelfde blad *(Warna Warta)* kan er zich niet mee vereenigen, dat de vergaderingen van Inlanders en Chineezen bijgewoond worden door vertegenwoordigers van politie, justitie en den inlichtingendienst. Is dan de vrijmetselarij zoo'n zuivere vereeniging, vraagt *Aladin*, de schrijver, dat hare vergaderingen, die steeds geheim gehouden

worden, zonder dat toezicht plaats hebben? Of is 't, omdat de leden van die vereeniging tot de „Elite" behooren? „Hoe grooter geest, hoe grooter beest", zegt anders een Hollandsch spreekwoord, maar daarom moesten deze vergaderingen ook bijgewoond worden door politie, justitie en inlichtingedienst, evenals die van Inlandsch-Chineesche vereenigingen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Italië's oorlogsdoelen in Afrika en Azië.

Van de geheime verdragen door de maximalisten openbaar gemaakt, mag dat van 26 April 1915 te Londen gesloten tusschen de vertegenwoordigers van Italië, Frankrijk, Groot Britannië en Rusland zeker als een der belangrijkste gelden. Bij dit verdrag, dat de deelneming van Italië aan den oorlog een maand vooraf ging, werden door de Entente mogendheden rechten aan hun toekomstigen bondgenoot toegezegd op bepaalde landstreken voor den te verleenen hulp.

Een verklaring van den Fr. minister van buitenlandsche zaken, den heer Pichon, in de Kamer op 27 December 1917 heeft bevestigd, dat Italië zich niet heeft aangemeld, maar daarentegen aangezocht en overreed is. Bij contract zijn de voorwaarden vastgesteld. De te Petrograd onthulde tekst bevatte eenige onnauwkeurigheden, om deze op te heffen, werd de juiste tekst, na in Parijs en in Rome vergeleken te zijn, den 13en Februari 1918 nader gepubliceerd. Wij kunnen er dus als betrouwbaar op afgaan, nu wij voor de onderdeelen, die speciaal de koloniale verwachtingen betreffen, aandacht vragen, zooals wij deze, in la Dépêche coloniale, door Camille Fidel vinden weergegeven.

Volgens artikel 8 zal I. 't volle bezit moeten krijgen van de Dodécaneeze eilanden, die 't thans heeft bezet. Bij art. 9 erkennen de geallieerden 't belang van I. bij 't handhaven van 't staatkundig evenwicht om de Middellandsche Zee en 't recht om bij die zee een gelijk aandeel te krijgen als zij, zoowel in 't geval van een ontleding van Turkije, als in dat van 't afbakenen van een invloedssfeer, wanneer deze staat blijft voortbestaan. Daarbij werd reeds als stuk meer speciaal aan I. toegedacht, genoemd 't gedeelte van de provincie Adalia, waar I. reeds bijzondere rechten en belangen verkregen had, volgens een eerder met Engeland gesloten overeenkomst.

Art. 10 brengt alle rechten en privilegiën voor Libije, door 't verdrag van Lausane,aan den sultan van Turkije toegewezen, op I. over. Bij art. 12 sluit I. zich bij de andere geallieerden aan om de heilige plaatsen der Mahomedanen in 't bezit van een onafhankelijken Mohamedaanschen staat te laten.

Art. 13 luidt: Voor 't geval van een uitbreiding van de Fr. en Britsche bezittingen in Afrika ten koste van Duitschland, erkennen Fr. en Gr. Brit. in beginsel 't recht van I. om voor zijn bezittingen in Erythea, een uitbreiding te vragen in 't land der Somalis, in Libije en in de aan de Fr. en Br. koloniën grenzende districten.

Werd aan I. een belangrijk deel van 't Turksche gebied aan de Middellandsche zee toegedacht, de sedert veranderde inzichten ten opzichte van Turkije hebben aan de I. aspiratiën reeds afbreuk gedaan. En hoewel nog zeer waardeerend over I.'s krachtige medewerking wordt gesproken, lijkt 't toch of ook overigens al geknabbeld wordt aan de buit, die I. zich in Afrika toebedeeld meende te zien.

Zoo wijst C. Fidel in 't artikel van de Dépêche coloniale er op, dat art. 13 opzettelijk in zeer algemeene termen spreekt over de mogelijke uitbreidingen der I. koloniën. In de I. en Fr. pers is hierover reeds een gedachtenwisseling gaande. In April 1917 werd door 't Koloniaal congres te Napels een wensch ter zake uitgesproken. Daarin werd meer uitgedrukt dan art. 13 behelst. De grenzen van Libije zouden in W.-, O.- en Z.- richting verlegd worden. De grenzen van Erythea en Somaliland zouden van inspringende bochten ontdaan worden. Het Fr. en Eng. kustgebied, dat de twee I. koloniën scheidt, zou er in opgenomen moeten worden. Van Fr. zijde is hiertegen opgekomen. Men wil I. wel een afronding gunnen van zijn Libisch gebied, maar strategische, economische en moreele redenen verzetten zich tegen het loslaten van de Fr. plannen ten opzichte van Centraal-Afrika en Djibouti. In l'Heure van 17 Febr. j.l. komt 't Kamerlid H. Labroue een onderscheid maken tusschen de toewijzingen die op rechten berusten en die, welke daarentegen alleen op imperialistische koloniaaltheoriën berusten. In den laatsten tijd zijn ten opzichte van de laatstbedoelde nieuwe inzichten gangbaar geworden, waaraan de aan I. in 't vooruitzicht gestelde voordeelen opnieuw getoest behooren te worden.

Wat zijn tractaten waard? Bij 't opstellen worden nauwkeurige omschrijvingen vermeden, om de vriendschappelijke bedoelingen niet uit 't evenwicht te brengen, bij 't toepassen leiden de minder nauwkeurige omschrijvingen tot alles behalve vriendschappelijke verhoudingen. Volgens minister Pichon vroeg I., alvorens tot meevechten te besluiten d e s g a r a n t i e s, de Fr. schrijvers zijn druk bezig alle waarde van de waarborgen te betwisten.

Intusschen leert de publicatie van 't contract en de wensch in 1917 te Napels geformuleerd, hoe ver de I. verlangens zich uitstrekken, en leeren de Fr. beschouwingen, dat de Fr. en Br. verlangens daar over heen grijpen. Ligt hierin een vredesbelofte voor de toekomst, zelfs tusschen hen die nu geallieerden zijn?

Socialistisch-koloniale politiek.

De socialistische partij in Frankrijk heeft, in verband met de door den oorlog geschapen toestanden, de politiek besproken, die tot richtsnoer zal moeten worden voor de verhouding van Frankrijk tot zijne koloniën. De Conseil National heeft het partij-oordeel in den volgenden tekst vastgelegd:

De Internationale heeft de koloniale politiek van de kapitalistische regeeringen altijd veroordeeld. Zonder die veroordeeling in te trekken, heeft de Conférence interalliée, trouw aan de grondgedachte van de Internationale, echter het bestaan van een geworden toestand erkend waarmede zij verplicht is rekening te houden.

Zij is van oordeel dat 't vredesverdrag aan de inboorlingen der koloniën een afdoende bescherming moet verzekeren tegen de misbruiken van de kapitalistische kolonisatie. Zij vraagt de administratieve zelfstandigheid voor alle volksgroepen, die een zekere graad van beschaving hebben bereikt en voor de anderen toenemende deelneming aan 't plaatselijke bestuur.

De Conf. int. spreekt als haar oordeel uit, dat de teruggave van de koloniën aan de mogendheden, die ze vóór den oorlog bezaten, dan wel de ruil of vergoeding, die ervoor in de plaats mochten zijn te stellen, geen beletsel mag vormen voor 't sluiten van den vrede.

Voor de aan Duitschland ontnomen koloniën zou in 't vredesverdrag een afzonderlijke bepaling zijn op te nemen, zoodat geen gebiedsverandering er op gericht is Duitschland de rechtmatige middelen te onthouden om grondstoffen te verkrijgen, zijn eigen producten van de hand te doen en een rechtmatige gelegenheid te hebben tot economische ontwikkeling.

Wat meer in 't bijzonder de koloniën van alle oorlogvoerenden in geheel tropisch Afrika betreft, met inbegrip van Noord Zambezië en Zuid Sahara, keurt de conferentie elke imperialistische gedachte af, die deze landen tot buit zou maken van een of meer naties, ze ten voordeele van 't kapitalisme zou exploiteeren, of ze ten dienste zou stellen van militaire doeleinden der regeeringen.

Zij spreekt zich uit voor 't vaststellen, door internationaal overleg, van een stelsel, dat, met eerbiediging van de nationale souvereiniteiten, onder toezicht en waarborg van den Volkerenbond, voor de economische vraagstukken op een ruim vrijzinnig standpunt berust en de rechten van de inlanders onder zoo gunstig mogelijke voorwaarden verzekert. Hiertoe zou moeten gelden:

1o. In elk gebied zou rekening zijn te houden met den wensch der bevolking, in den vorm waarin deze kan worden uitgedrukt; 2o. De belangen der inlandsche stammen zouden, wat 't bezit van den grond betreft, zijn te verzekeren; 3o. Alle opbrengsten zouden te bestemmen zijn voor 't welzijn en de ontwikkeling der koloniën zelf.

De Internationale verklaart zich voorts voor de afschaffing van de kazernelegers en voor de invoering van een militiestelsel.

Natuurmenschen op Formosa.

Door de Chineesche en Japansche kolonisten naar 't gebergte van 't binnenland teruggedreven, leven, naar schatting, ongeveer 120000 overblijvers der oorspronkelijke bevolking van Formosa nog in den wilden staat, waarin ook op andere eilanden van 't Verre Oosten enkele stammen zijn gebleven. Veel weet men niet van hunne intieme levenswijze, maar toch is onlangs een Japansch werk verschenen, dat bijeenbracht wat van hen bekend is geworden en nu heeft Alb. Nielsen, onder-directeur van 't Chineesche tolbestuur, in de laatste zitting van de Aardrijkskundige vereeniging te Christiania verschillende interessante mededeelingen gedaan, die hij bij talrijke bezoeken aan 't eiland verkregen heeft, terwijl hij door 't vertoonen van wapens, huisraad, enz. 't belangwekkende van zijn voordracht nog verhoogde. 't Weergegeven beeld stelt hen, afgescheiden van de vijandschap waarin de stammen onderling leven en die door 't koppensnellen in een voortdurenden staat van oorlog wordt gehouden, als goedaardige menschen voor. Nielsen noemt hen trouwhartig en eerlijk, zij kennen de beteekenis niet van leugen en bedrog, zij weten onderling van geen vrees. Zijn leven getrouwd in monogamie. Zij zijn visschers, landbouwers en jagers, en wonen in vaste woonplaatsen. De dorpen vormen stammen, in wier boezem vrede en verdraagzaamheid heerschen. Zij hebben mooie sagen en sprookjes. Hoe zeer de stammen ook van elkander gescheiden zijn, bij alle is de zondvloedsage bekend. Muziek en beeldende kunst komen alleen in de allerprimitiefsten vorm voor. Rekenen tot 20 gelukt met behulp van vingers en teenen of stukjes hout. Zij zijn zeer bijgeloovig, voorteekens, als 't opjagen van een ongeluksvogel, beslissen over 't al of niet uitvoeren van een voornemen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Catalogus Lichtbeelden Koloniaal Instituut.

In de Ind. Mercuur (van 22 dezer) vestigt S(ibinga) M(ulder) de aandacht op een nieuwe uitgaaf van het Koloniaal Instituut, n.l. een catalogus der lichtbeeldenverzameling, waarmede deze instelling ongetwijfeld een zeer nuttig werk verricht. Wegens het belang der zaak laten we hieronder de aankondiging zoo goed als geheel volgen.

Tot nu toe waren zij, die voor voordrachten of onderwijs gebruik wenschten te maken van deze rijke verzameling, niet in de gelegenheid, te weten wat de verzameling op hun terrein bevatte en het gevolg daarvan was, dat men ging vragen bij den Alg. Secretaris wat er was, of zelf eens ging om uit te zoeken wat men noodig had. Tijdverlies voor vrager en voor het instituut. De verzameling kwam als gevolg daarvan, niet voldoende tot haar recht.

De catalogus maakt aan dat bezwaar een einde. Goed verdeeld over een 20-tal groepen, kan men er gemakkelijk in vinden wat men noodig heeft en we zien, dat er naar gestreefd is om zich niet tot onze koloniën alleen te bepalen, maar ook foto's uit andere tropenlanden, een prachtig vergelijkingsmateriaal, eene be-

langrijke plaats in de verzameling te doen innemen. De catalogus, die voor één gulden verkrijgbaar is op aanvrage aan den algemeenen secretaris, Sarphatistraat 36, Amsterdam, maakt het allen zeer gemakkelijk. Men behoeft nu de nummers maar op te geven om ten gebruike te krijgen, wat men verlangt. Jaarlijks, voor zooveel noodig, zal een supplement verschijnen, dat voor billijken prijs wordt verkrijgbaar gesteld.

Wij hopen, dat het Instituut weldra nog een stapje verder zal gaan, nl. om enkele series samen te stellen over bepaalde onderwerpen voor populaire voordrachten over onze koloniën, die in handen van vele sprekers en onderwijzers van groot nut kunnen zijn, vooral als ze van een uitvoerige toelichting zijn voorzien. En ook van de filmcollectie van het instituut zien we gaarne een uitvoerigen catalogus tegemoet.

M. C. Brandes. †

Den 19en dezer is te Utrecht, op den leeftijd van 62 jaar, overleden de heer M. C. Brandes, oud-hoofdagent van de Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden en oud-president van de Kamer van Koophandel te Semarang, ridder in de orde van den Ned. Leeuw en van Oranje-Nassau.

In de laatste jaren, welke de heer Brandes in Nederland doorbracht, heeft hij zich, volgens de Ind. Merc., bezig gehouden met de samenstelling van een belangrijk statistisch werk betreffende den in-, door- en uitvoer van Koloniale producten van Ned.-Indië. Het werk zal, zoover het gereed is gekomen, vermoedelijk aan het Koloniaal Instituut worden aangeboden.

Orang Peladang.

In het Nr. van 15 Maart een ingezonden stuk van den heer H. van Woudenberg, oud-assistent bij de A. D. C. (Sum. O. K.) waarin hij tracht aan te toonen, dat het leven van den asssistent bij de cultures niet zoo rooskleurig is als werd voorgesteld door den oud-hoofdadministrateur Casteleyn (zie Orang Peladang, 15 Febr. j.l.) Verder bevat dit Nr. het overzicht eener voordracht van Dr. H. C. Prinsen Geerligs over Selectie, zoomede een twee-tal stukken (het eerste onderteekend J. M. Levie, toekomstig landbouwer in Suriname) naar aanleiding van den voorgestelden kolonialen uitverkoop.

In- en Uitvoer.

In No. 12 van dit weekblad het vervolg der beschouwingen van Th. O. d. C. over onze Indische cultures in 1917 en hare vooruitzichten voor 1918. Schr. behandelt thans het artikel tabak, waarmede de Indische ondernemingen, ondanks de moeielijkheden met de verscheping van het product ondervonden, in 1917 zeer goede resultaten hebben bereikt op financieel gebied. De ordinaire Java-binnengoed-soort bijv., die in normalen tijd ca. 25 cent per half KG. waard was, bedong einde 1917 ongeveer ƒ 2.50 per half K.G., terwijl Vorstenlanden dekblad (van 75 cent per half KG. normaal) voor ca. ƒ 3.50 per half K.G. verkocht werd. Intusschen is men er toe over moeten gaan de Java-productie van tabak belangrijk te beperken en zal, als niet spoedig een verbetering in de vervoermiddelen mocht komen, de productie nog verder worden ingekrompen, wat een zware slag is voor de Inlandsche bevolking in de streken, waar de tabaksbouw een goede bron van inkomsten leverde.

Cultura.

De heer Fr. Oudschans Dentz geeft in het Maart-Nr. een korte toelichting bij een aan de „Daily Argosy" (een nieuwsblad in Britsch Guyana) ontleend stukje (deels in dichtmaat) over een Surinaamsche plant, de Commelina Nudiflora L. In het Neger-Engelsch heet ze Gado-de-de, wat letterlijk vertaald „God dood" beduidt. De schr. in de Daily Argosy zegt, dat deze naam vermoedelijk betrekking heeft op het sluiten der bloem, wanneer de zon opgaat. De heer O. D. voegt er aan toe: In Suriname wordt de plant ook wel „eeuwige leven" genoemd, hetgeen zijn oorsprong kan vinden dat dit kruipend, kruidachtig plantje met kleine blauwe bloemen, zich bijzonder gemakkelijk door stekken laat vermenigvuldigen. De bloempjes worden wel eens gebruikt in ruikers, gegeven aan personen, aan wie men een lang leven wil toewenschen.

Het sap van de plant wordt gebruikt om wratten te verdrijven, terwijl een afkooksel van de plant een middel is tegen huiduitslag bij kinderen. Ook als veevoeder wordt het gebruikt.

Intern. Vereeniging Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Aan het dezer dagen verschenen jaarverslag over de jaren 1916 en 1917 ontleenen we, dat de totale met rubber beplante oppervlakte aan het einde van 1916 kan worden geschat als volgt: op Java ± 290.000 acres; op de Buitenbezittingen (Sumatra, Riouw, Borneo en Celebes) ± 320.000 acres; totaal ± 610.000 acres (247.000 HA.)

Het totale kapitaal, belegd in de rubbercultuur in Ned.-Indië, bedroeg einde 1916 ongeveer 368 millioen gulden, naar de nationaliteit verdeeld als volgt: Engeland 165, Nederland en Ned.-Indië 130, Frankrijk en België 45, Amerika 25, Duitschland 2 en Zwitserland 1 millioen gulden.

Volgens de laatst gepubliceerde statistieken bedroeg de uitvoer uit Ned.-Indië, uitgedrukt in tons:

	Java.	Buitenbezittingen.	Totaal.
1914	3.812	6.782	10.594
1915	7.517	12.692	20.209
1916	13.937	19.924	33.321

Het onder volgende staatje geeft een beeld der afzetgebieden:

Verscheept werden naar:	1914 tons	1915 tons	1916 tons
Nederland	2.820	2.221	—
Engeland	4.336	7.040	8.206
Amerika	555	5.891	15.769
Singapore, Penang, Japan, etc.	2.883	5.057	9.346
	10.594	20.209	33.321

Ned. Oost-Indië en de Ned. nijverheid.

Vanwege het Departement van Koloniën (4e afdeeling) is, ter gelegenheid van de 2e jaarbeurs te Utrecht, een nuttig werkje uitgegeven, getiteld: De beteekenis van Nederlandsch Oost-Indië voor de Nederlandsche nijverheid. In de eerste plaats dient het geschrift om hen, die tot nog niet of slechts weinig met Indië zaken deden, eenig denkbeeld te verschaffen van wat er al zoo omgaat. Het bevat een kort overzicht van de voornaamste in- en uitvoerartikelen, voor de samenstelling waarvan gebruik is gemaakt van de officieele handelsstatistieken en verslagen over 1913 (het laatste jaar voor den oorlog).

De geweldige vooruitgang van Indië in de laatste jaren, blijkt uit het volgende. De waarde van den geheelen invoer bedroeg in 1913 bijna 440 millioen gulden, welk cijfer in 1890 nog slechts ƒ 140 millioen bedroeg. De waarde van den geheelen invoer was in 1913 ruim 600 millioen gulden; in 1896 nog slechts 160 millioen.

Oostkust van Sumatra-Instituut.

Als mededeeling No. 1 van het Oostkust van Sumatra-Instituut is verschenen een beschouwing over de Chineezen ter Oostkust van Sumatra, samengesteld door den heer A. G. de Bruin, archivaris van genoemde instelling.

Aangezien de schrijver veertien jaren ter Oostkust verblijf hield (zes als ambtenaar voor Chineesche zaken en 8 als adviseur der Deli Maatschappij) was ongetwijfeld niemand meer bevoegd om een idee te geven van het volk dat zooveel tot de ontwikkeling onzer koloniën en vooral van Deli heeft bijgedragen.

De heer de B. geeft eerst een schets van de toestanden in het emigratiegebied van Zuid-China (een kaartje geeft dit gebied juist weer) en beschrijft vervolgens de zeden en gewoonten, de opvattingen en de begrippen van de Chineezen aldaar; daarop volgt dan een reeks aanteekeningen en enkele aanvullingen en ten slotte eenige mededeelingen over het Chineesche schrift.

De Indische Mercuur.

Inhoud van het 22-Maart nummer: Twee nieuwe Hoogescholen (de Landbouw Hoogeschool te Wageningen, de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht). — De verkoop der kolonie Curaçao, door J. H. J. Hamelberg. — De beteekenis en de toekomst van den mijnbouw in Zuid-Sumatra, door J. C. van de Wetering. — De wortelziekte van divi-divi, door Dr. P. J. van Breemen, besproken door Prof. Dr. J. Westerdijk. — Japan en Nederlandsch-Indië (overzicht van een artikel in de Far Eastern Review, getiteld: „Southward Ho! to Java" waarin ter sprake komt het belang dat Japan eventueel zou hebben bij het in bezit nemen van Ned.-Indië). — Canada een afzetgebied voor Nederlandsche en Nederlandsch Oost-Indische voortbrengselen. — Begrooting van Curaçao. — Invoer op Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Indologenblad.

In het Nr. van 21 dezer onder verschillende korte stukjes een tweetal artikelen, n.l.: Eenige beschouwin-

gen betreffende onze studie te Leiden, door een oud-Indologisch student (B. J. Coster). — Brieven uit Indië. Borneosche schetsen. IV. Op school, door U. J. Weg.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van No. 51: Chineezen II (met afb.) — Indië, door Daan van der Zee (gedicht). — Indische weertijgers, door S. Kalff. — Naar het Diëng-plateau (met ill.) — Het zeerooversjongetje, door Mevr. M. C. Kooy-van Zeggelen.

Tooverij in Zuid-Nieuw-Guinea.

In het Maart-Nr. van de Annalen van het Missiehuis te Tilburg, vervolgt Pr. Vertenten zijn artikel over tooverij onder de Kaja-Kaja's, waarop in een der vorige Nrs. van het Kol. Weekblad reeds de aandacht werd gevestigd. Ook thans weder een enkel citaat:

Curieus wat men op dit gebied soms beleeft. Zoo was er te Obaka een zekere toovenaar, met name Damondanem. De man werd bij een zieke vrouw geroepen. En raad nu eens welk voorwerp hij deze uit haar lichaam haalde. Niet minder of meer dan de stop van een flesch, met gestold bloed er aan! Daags te voren had men den messaov (toovenaar) bij een pas gedood varken van den Chineeschen ruilhandelaar gezien, om er gestold bloed machtig te worden. Nog vermakelijker, dat op een hoop vuil de rest van de flesch gevonden werd, waarop de stop perfect paste.

Hoe nu zoo'n messaov zijn kunst ten uitvoer brengt?

Gewoonlijk begint hij met het masseeren van borst en buik. Dat gaat — as je blief respect voor de kunst — volgens bepaalde regels. O.a. drukt hij bij die operatie ongenadig op den buik van den patiënt. Zoo zelfs dat hij haast den ruggegraad moet voelen. Soms heeft dat wel eens, althans oogenblikkelijke goede gevolgen. O.a. voor hardlijvigen. Wat voor een Kajakaja veel waard is, daar hij geen laxeermiddelen kent.

Liefst gebruikt de messaov bij zijn massage een bundeltje fijn gras. Waarom? Misschien ook nog om een andere reden, maar alvast zeker, om er een of ander voorwerp in te kunnen bergen. Gewoonlijk heeft hij dat dan eerst in mond of haar gestopt, van waar 't later in 't geneeskundige bosje verdwijnt.

Dat menigeen na zoo'n hardhandige massage, er zich niet lekkerder op gevoelt, is te begrijpen. Erger, dat de patiënt daarna nog naar 't strand moet om met zeewater gewasschen te worden. Ze sukkelen er dan heen, gesteund door anderen, als ze tenminste door ziekte en massage niet zoo uitgeput raakten, dat ze er heen gedragen moeten worden.

't Mooist van al, als de menschen dan later van 't strand terugkomen. Honderd tegen een, dat ze 't corpus delicti, de oorzaak van de kwaal, uit 't grasbundeltje mogen opdoemen. ,,Maar een knappe dokter die messavo'' jubelen dan de beetgenomen sukkel, terwijl de een na de ander vol bewondering den steen, 't stuk ijzer, flesch, of wat 't zij, aandachtig betuurt.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau: (Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van een laborant ten behoeve van het tinbedrijf op Banka.

Voor de Banka-tinwinning kan, wanneer de ter zake bij de Indische begrooting voor 1918 aangevraagde gelden zullen zijn toegestaan, worden uitgezonden een laborant met ervaring in anorganische analyses.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands, welke middels vijf driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 40 (veertig gulden) 's maands stijgt tot ƒ 400 (vierhonderd gulden) 's maands, zoomede het genot van vrije woning of bij gemis daarvan eene huishuurvergoeding van ƒ 35 (vijf en dertig gulden) 's maands.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 April 1918 bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de Afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van dat Departement onder overlegging van:

a. hun bewijs of bewijzen van practische ervaring;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld, of de gegadigde gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de dag van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de tweede klasse, ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 1000 (een duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. indien de uit te zenden laborant gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederlandsche Staatscourant van 2 Maart 1918, No. 52).

Uitzending naar Nederl.-Indië van personeel voor het Marine-etablissement te Soerabaja.

Ten behoeve van het Marine-etablissement te Soerabaja is de uitzending noodig van twee scheepmakers, waarvan een meer in het bijzonder met houtbewerking vertrouwd is en een ketelmaker.

Zij mogen niet jonger zijn dan 22 en niet ouder dan 30 jaar.

De vaste werklieden bij het Marine-etablissement, waartoe de uit te zenden personen zullen behooren, zijn niet uitsluitend werkman noch toezichthouder, maar hunne werkzaamheden dragen het kenmerk van medewerkend toezicht.

De uit te zenden personen moeten lichamelijk geschikt zijn voor den Indischen dienst, hetgeen moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

Zij zijn gehouden zich te verbinden voor den tijd van drie jaren, in te gaan met den dag van ontscheping te Batavia.

Na verstrijking van het driejarig verband kunnen zij zich opnieuw voor gelijken termijn verbinden, mits hunne diensten van dien aard zijn geweest, dat de Regeering op hun behoud prijs stelt. Bij mogelijke benoeming in vasten dienst, waarop echter geen vast uitzicht kan worden gegeven, worden zij burgerlijke ambtenaren, in welk geval op hen van toepassing zullen zijn de bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen, de verloven, het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, enz.

De bezoldiging bedraagt gedurende het eerste driejarig verband ƒ 225 (tweehonderd vijf en twintig gulden) 's maands, gedurende het tweede ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands en daarna ƒ 275 (tweehonderd vijf en zeventig gulden) 's maands. De vaste werkman zal, na zes jaren tot tevredenheid van den directeur van het Marine-etablissement te hebben gewerkt, bij niet-verlenging van de overeenkomst eene tegemoetkoming van ƒ 1600 (een duizend zeshonderd gulden) ontvangen; na negen jaren dienst wordt eene tegemoetkoming van ƒ 3000 (drie duizend gulden) uitgekeerd; bij verlenging van de overeenkomst na 9 jaar wordt aan den werkman de keuze gelaten tuschen dadelijke uitkeering van het bedrag en latere uitkeering daarvan, vermeerderd met de gekweekte rente berekend tegen 4 ten honderd rente op rente. De uitkeering van de tegemoetkoming heeft niet plaats wanneer de werkman tusschentijds in vasten dienst wordt aangenomen, daar alsdan de reeds in 's lands dienst doorgebrachte tijd wordt medegeteld voor de berekening van het pensioen. Mocht de uitkeering reeds hebben plaats gehad, dan kan alleen opneming in vasten dienst plaats hebben, wanneer de werkman zich verbindt het genotene terug te storten.

Aan de uitzending naar Nederlandsch-Indië is verbonden:

1o. vrije overtocht met gezin in de tweede klasse;

2o. gelijke overtocht nà beëindiging van de overeenkomst, doch niet langer dan gedurende één jaar nadat het verband is afgeloopen;

3o. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden) voor ongehuwden en van *f* 1225 (een duizend tweehonderd vijf en twintig gulden) voor gehuwden.

De uit te zenden vaste werklieden moeten tevens eene verklaring inzenden, dat zij bekend zijn met de overeenkomst (hieronder opgenomen) welke men moet aangaan, alvorens bij het Marine-etablissement te Soerabaja te worden te werk gesteld.

Zij, die voor uitzending in aanmerking kunnen komen, zullen wellicht eene proef van bekwaamheid moeten afleggen, waarvan plaats en dag nader zullen worden bekend gemaakt. In dat geval wordt vergoeding toegekend wegens reiskosten en verlies van loon.

Gegadigden voor eene der genoemde betrekkingen behooren zich ten spoedigste bij gezegeld verzoekschrift (te richten aan de 9de afdeeling van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van getuigschriften.

Het verzoekschrift moet bevatten:

a. eene beschrijving van opleiding en levensloop;

b. eene mededeeling waar en wanneer de gegadigde geboren is of hij al dan niet gehuwd is (met vermelding van het aantal en den leeftijd zijner kinderen) en bij wien inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

(Nederlandsche Staatscourant van 8 Maart 1918, No. 57).

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal, *Heulstraat 17, 's-Gravenhage*, zijn o.a. ter lezing gelegd:

1. Bulletin No. 35 van het Dep. van den Landbouw in Suriname: *,,De cultuur van Sinaasappelen in Suriname*, door J. A. Liems.
2. Publicatie No. 3 van de Ver. voor Studie van Kol. Maatsch. vraagstukken: *De Terugbrenging der particuliere Landerijen tot het Staatsdomein*, Praeadvies van D. Mulder.
3. Mededeelingen van het *Bezoekisch Proefstation*, No. 26: *Waarnemingen over Ziekten en Plagen bij Tabak*, door P. E. Keuchenius.
4. *Koloniale Studiën*, 1e jaargang, No. 8 (Oct. 1917).
5. *Maand. Rubberstatistiek*, samengesteld door Glerum en Wüstenhoff.

Van de Indische Vereeniging:

CAUSERIE op *Zaterdag 30 Maart 1918*, des avonds half acht in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis, 's-Gravenhage*, te houden door den Gep. Kapt. der Inf. N. I. L. den Heer H. J. VERMEER, over **De Inlander in de Indische kazerne.**

Met gelegenheid tot debat en vragen stellen.

Onder meer zullen behandeld worden: wervingsmisbruiken, rassen- en godsdienst-bevoorrechting; militaire waarde en verschil in behandeling en betaling; het concubinaat; vooruitzichten; enz., enz.

Havenstraat 7a, Delft. HET BESTUUR.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Jaarverslag over 1917.

Het jaar had een normaal verloop.

Als bestuursleden moesten aftreden de heeren Mr. H. Smeenge, M. P. Voûte en Mr. Dr. C. F. Schoch. Bedankt had de heer Peereboom, zoodat vier bestuursplaatsen openkwamen. Herkozen werden als zoodanig de heeren Smeenge, Schoch en Voûte; als nieuwe bestuurslid werd gekozen de heer W. C. Bonebakker.

Aldus werd het bestuur als volgt samengesteld:

Mr. H. Smeenge, Voorzitter; C. de Vries, Onder-Voorzitter; C. den Hamer, Penningmeester; Mr. H. J. Boelen, Secretaris; C. H. L. Baelde; D. H. Wallis de Vries; Mr. Dr. C. F. Schoch; W. C. Bonebakker; M. P. Voûte.

Voor het Hoofdbestuur werd een dubbeltal opgemaakt, bestaande uit de Heeren C. de Vries en C. H. L. Baelde.

Tot afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde voor de Alg. Vergadering van ,,Oost en West'' werden herkozen de heeren Zon en van Lier.

Het aantal onzer leden bedroeg op 1 Januari 1917: 165 en op 1 Januari 1918: 183, zoodat hierin een goede toename te constateeren valt, n.l. van 18 leden. Het blijft van belang, om te trachten meer leden te krijgen, want de belangstelling in onze koloniën in deze stad dient te worden opgewekt. Te Amsterdam konden voorzeker wel 2000 leden van ,,Oost en West'' zijn.

In 1917 werd éene Algemeene vergadering gehouden, die slechts door enkele leden werd bezocht.

Drie bestuursvergaderingen werden gehouden, welke vrij goed bezocht waren.

De lezingen, welke wij hielden, hadden echter meer succes en waren goed bezet.

De eerste lezing werd gehouden op 12 Januari door den heer G. L. Gonggrijp over: De Javanen in hun denken en doen. Deze lezing was zeer belangrijk en zeer velen hadden gebruik gemaakt van de gelegenheid, om iets meer te hooren over den Javaan.

De tweede lezing werd gehouden op 2 Maart 1917 door den heer E. Roodhuizen, oud-administrateur b. d. Tabaksmaatschappij ,,Arendsburg'' in Deli, met lichtbeelden, over: Is Deli een geschikt land voor onze jongelui? Deze lezing was zeer boeiend en werd voornamelijk door oud-bewoners van Sumatra's Oostkust bezocht.

De derde lezing werd gehouden op 27 April door den heer W. H. F. Giel, 1e Luit. Inf. Ind. Leger, over: Het binnenland van West-Ceram en zijn bewoners. De spreker werd met genoegen aangehoord door een talrijk publiek.

De vierde spreker was de heer Lekkerkerker op 16 November over: De Islam en diens invloed in onze koloniën. Deze lezing behoorde tot een der interessantste van het seizoen en was vooral ook met het oog op de tegenwoordige woelingen in ons koloniaal gebied belangwekkend.

De vijfde lezing werd gehuden door den Heer H. K. A. Michelsen op 21 December over: Een reis naar en verblijf in de kolonie Curaçao.

Deze lezing was belangwekkend, daar door de opening van het Panama-kanaal Curaçao zooveel grootere waarde heeft gekregen voor het wereldverkeer. De mooie lichtbeelden verhoogden de aantrekkelijkheid.

Bij drie lezingen werden lichtbeelden vertoond.

Hiermede zijn de voornaamste werkzaamheden over 1917 medegedeeld.

Februari 1918. DE SECRETARIS.

—

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1917.

Baten.

Saldo rekening 1916	*f* 675.35[5]
Geinde contributie	,, 621.50
Gekweekte rente	,, 14.98
	f 1311.83

Lasten.

Honoraria aan 5 sprekers	*f* 146.—
Zaalhuur American Hotel, lezing en verg.	,, 80.—
Projectie-lichtbeelden bij de lezingen	,, 45.—
Onkosten inning contributie	,, 18.—
Afgedragen aan het Hoofdbestuur	,, 204.06
Restitutie contributie van den heer Spaans	,, 12.80
Gedrukten, kaarten, briefkaarten, enz.	,, 41.40
Abonnement lichtbeelden Vereeniging	,, 10.15
Reiskorten naar Alg. Vergadering Breda	,, 11.25
Reiskosten naar Alg. Vergadering Leiden	,, 2.40
Uitgaven van den Secretaris	,, 10.90
Uitgaven van den Penningmeester	,, 7.—
Voordeelig saldo onder Ult. December 1917	,, 722.87[5]
	f 1311.83

Amsterdam. C. DEN HAMER.
Penningmeester.

Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

Kort Verslag over het jaar 1917.

Onze afdeeling telde bij den aanvang van het jaar 1917 39 leden. Er kwamen in den loop van dat jaar 17 nieuwe leden bij. Door vertrek verminderde het aantal met 16, door bedanken met 2 en door overlijden met 1, zoodat de totale vermindering 19 bedroeg. Er waren alzoo ult. Dec. 1917 in 't geheel 37 leden. In het begin van dit jaar kwam er 1 nieuw lid bij.

Aan contributie werd over 1917 geind *f* 96.—. Door Mevr. Douar. Clifford Kocq van Breugel werd *f* 50 geschonken als tegemoetkoming in de extra uitgaven voor de Algemeene Jaarvergadering op 7 Juli 1917.

Aan het hoofdbestuur werd in 1917 de som van *f* 32.87 afgedragen. Er bleef ult. Dec. 1917 nog in kas een bedrag van *f* 9.16.

Bij gelegenheid van de Algemeene Jaarvergadering alhier hield mej. Kitty Ament een zeer toegejuichte voordracht met lichtbeelden over Indische kunst en muziek.

Nog werd in December door kapitein Keizer een boeiende lezing over Suriname gehouden, eveneens met lichtbeelden, welke voordracht was georganiseerd door de Afd. Volksonderwijs en die door de leden van ,,Oost en West werd bijgewoond.

De rekening en verantwoording van den penningmeester werd nagezien en goedgekeurd door de heeren J. van Assendorp en H. J. Duyvelaar.

De Secretaris,
L. DE VISSER.

—

Verantwoording der gelden over 1917.

Baten.

Aan saldo ult. December 1916	*f* 45.56
Aan rente	,, 2.09
Aan contributies	,, 96.—
Aan gave van mevr. C. K. van B.	,, 50.—
Totaal	*f* 193.65

Lasten.

Afdracht Hoofdbestuur	*f* 32.87
Voordracht mej. K. Ament met onkosten	,, 75.60
Porti	,, 6.05
Rekeninglooper	,, 4.42
Rekening T. H. Schlüsser	,, 14.05
Rekening Beijersbergen	,, 14.35
Rekening Broese en Co.	,, 9.—
Oranjekruis	,, 5.—
Tijdschriften	,, 6.15
Zaalhuur vergadering 10 April	,, 2.—
Aandeel lezing volksonderwijs	,, 15.—
Kassa	,, 9.16
Totaal	*f* 193.65

Breda, den 26 Februari 1918.
De Penningmeester,
E. G. A. TAENZER.

Gezien en accoord bevonden.
Breda, 26 Februari 1918.
(w.g.) VAN ASSENDORP.
H. J. DUYVELAAR.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.